

Romano hangos

15^{le}

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 17 • ČÍSLO 2 • VYŠLO 2. DUBNA 2015

Jaro je tady a s ním přichází i Mezinárodní den Romů

Mezinárodní den Romů je poměrně mladý svátek všech Romů a Sintů, který se slaví po celém světě. Letos budou Romové slavit svůj den po dvacáté páté! Připomenou si tak historicky první kongres Mezinárodní romské unie, který se konal v roce 1971 nedaleko Londýna. Jedná se tedy o oslavu nejen „romství“ jako takového, ale i o politický svátek vzniku první politické instituce, která spojuje Romy a Sinty po celém světě a zaštiťuje jejich lidská práva.

Den Romů se slaví vždy 8. dubna již od roku 1990 a je uznáván vládami vyspělých států a světovými mezinárodními organizacemi. Ve všech větších městech světa jsou oslavy zahájeny již dopoledne a jejich součástí jsou dílny s tradičními romskými řemesly, diskuse na aktuální témata, která těší nebo tíží Romy toho či onoho státu a také prvotřídní muzika.

I z romských řad však často zaznívají výtky, že Romský den se nemá slavit na ulici. Některým Romům oprávněně vadí, že kolem jejich zábavy chodí lidi, pro které Mezinárodní den Romů nic neznamená. Naopak, jsou podráždění a říkají si v duchu: „zase se ti Romové předvádí!“, „zase tančí, zatímco my jdeme do práce!“ Na jednu stranu, mají v tomto Romové

foto: Sabir Agalarov

pravdu, že jejich svátek může vyvolávat negativní emoce v oně částech protiromsky naladěných pracujících lidí. Je to ale romský svátek a Romové se budou bavit!

Máme jinou výtku. Stejně jako každý den je mezinárodním dnem žen, je každý i mezinárodním dnem Romů, a také mužů, bratrů a sester, otců a matek! Je skvělé, že existuje takový romský svátek, jakým je Mezinárodní den Romů 8. dubna.

Neměl by ale být pojímán samotnými Romy ani ostatními jako něco výjimečného a ryze romského. Je to mezinárodní svátek lidských práv, za který mohou Romové! Je to den, kdy se Romové budou bavit spolu ve svých městech! Těšíme se na romské jídlo, těšíme se na hudbu a na krásné lidi, kteří zaplní všední náměstí svých měst, s cílem nabít sebe a ostatní silou své přítomnosti.

nnj

z obsahu

Téma čísla: Romská média	<i>strany 1, 2, 3 a 4</i>
Mezinárodní den Romů	<i>strana 1 a 4</i>
Úspěšní Romové	<i>strana 5</i>
Rozhovor s Tiborem Židem	<i>strana 7</i>

Mají romská média nějaký smysl?

foto: Sabir Agalarov

Před nedávnem, v souvislosti s kauzou Romano hangos, kterou svým veřejným pokusem o diskreditaci těchto tradičních českých novin otevřel bývalý zaměstnanec Společenství Romů na Moravě (SRNM) Pavel Pečinka, vznikla v kruzích mediálních odborníků na Romy diskuse na téma, zda mají tzv. romská média nějaký smysl.

Z této diskuse nepřímo vyplynul závěr, že nemají, neboť jsou „plným roubem do romské kultury, který se ne a ne uchytit“. V této souvislosti je potřeba si položit několik otázek. Co jsou to vlastně média? Proč označujeme některá média za „romská“, a zda se takovým označováním nedopouštíme latentní diskriminace samotné podstaty demokracie. A třetí otázka, která napadá v této diskusi, je, jestli mají vůbec nějaká média v České republice smysl? Je potřeba si také připomenout fakt, že média nejsou jenom noviny, ale jsou to také rádia, televize a internetové zpravodajské a publicistické portály po celém světě. Nyní se tedy pobavme výhradně o tištěných médiích, o novinách v ČR.

Stádo bílých koní v českoromské mediální krajině

„Nastrčený zoufalec“, „bílý kůň“ Pavel Pečinka, jak jej nazval ve svém blogu na Aktuálně.cz spolupracovník Agentury pro sociální začleňování a blogger Roman Křištof, svým veřejným udáním zveřejněným všude možné v internetu vyslal bezprecedentní signál slušnému světu a rozpoutal tak vážnou diskusi o organizovaném romském zneužívání bílých zaměstnanců a o nekalostech, které se dějí v romských mediálních táborech a maringotkách. Zapomněl ale říct, že všechna léta, která Pavel Pečinka pracoval v Romano hangos, tento (tehdy ještě mladý) „bílý hřebec“ podepsal smlouvu, se kterou mohl nepsouhlasit a nepodepisovat ji. Tento muž v pozici šéfredaktora navíc vykonával funkce, do kterých mu jako šéfredaktorovi vůbec nic nebylo – například distribuoval noviny v terénu a nahlížel do účetnictví svých zaměstnavatelů a do jejich nočního soukromí. Že by opravdu Pavel Pečinka ztrácel nejlepší léta svého života prací pro kolébku organizovaného romského zločinu a kulmi-

Pokračování na str. 4

zprávy

VSETÍN – Starosta a senátor Jiří Čunek chce přitvrdit na takzvané nepřízpůsobivé Romy. „Pokud se někdo nepoučí, musí počítat i s tím, že nastanou represivní kroky,“ říká. Přitom se Jiří Čunek stále drží stejných metod, které nikam nevedou. Zanechá-li lidi stejné skupiny v jednom kontejnerovém ghettu nebo je přestěhuje mimo město do zřícených domů v horských oblastech Jeseníků, nemůže čekat, že tím vyřeší problém jednou provždy. I sociálně slabé je třeba rozptylovat po městě do kvalitních bytů!

PRAHA – Vláda přijala Koncepci romské integrace pro roky 2015 až 2020, jak jsme Vás již informovali v prvním čísle RH. Přijetí tohoto zákona ukázalo primitivitu opozičních politických stran a jejich aktérů. Tak například Michal Malý, někdejší federální poslanec za ODS, přišel s „blábolem“ uváděným na sociálních sítích, že přednost ve školce dostane romské dítě, jehož rodiče nikdy nepracovali, nepracují a pracovat nebudou. Vládní úředníci řámu o protěžování Romů odvracejí a vysvětlují veřejnosti záměry vlády s romskou komunitou. Ve vládě se konečně připravuje také Zákon o sociálním bydlení.

BRNO – Přestože volby na Brně-severu platí podle rozhodnutí soudu, zasedání zastupitelstva dne 19. března zcela rozrušilo stávající strukturu vedení radnice. Starostkou se stala Barbara Matáková z hnutí ANO, 1. místostarostkou Kateřina Kalinová z ČSSD a další místostarostkou Patrice Krejčí. Ženy vládnou mužům na druhé největší radnici v Brně! Uvolněným radním pro oblast bydlení se stal bývalý starosta Rostislav Hakl z ČSSD, dále Martin Šrubař z TOP 09 a Zuzana Bímová z hnutí A co Brno?, vedle dalších neuvolněných radních, mezi nimiž je i člen strany Zelených Jakub Houška.

BRNO – Ve věku nedožitých 96 let zemřel v Brně známý odbojář, vzeš v Kounicových kolejkách za 2. světové války, Josef Styx. Unikl smrti jen náhodou v polské Vratislavi. O českém válečném odboji vydal v roce 2011 knihu „Zapadalo slunce nad Breslau“.

WALES (Velká Británie) – Kočovníci ve městě Merthyr Tydfil dostali vládní grant ve výši 1,3 mil. eur (48 milionů korun), aby zde zkulivovali svůj tábor Glynmill a postavili společenské centrum pro svých 120 obyvatel. Na místech určených pro karavany na hektarové ploše místo toho vysázeli konopí, z jehož výnosu mohli získávat až 250 000 liber. Chytřé, ale bohužel nezákonné. Policie provedla razii a zadržela šestnáct obyvatel tábora.

BRATISLAVA – Předseda vlády Slovenské republiky Robert Fico nebude ignorovat výročí konce druhé světové války a utčí padlé vojáky. Nedsdělil však, zda pojedou na oslavy 70. výročí porážky fašismu do Moskvy. Odmítl však ignorovat historický fakt, že před 70 léty na území Slovenska byl fašistický stát osvobozený Rudou armádou a že zde padlo 60 tisíc ruských vojáků.

DUCHCOV – Radní koalice ČSSD s KSČ a neonacistickou Dělnickou stranou sociální chtějí vydat vyhlášku, ve které má být zakázáno poseďávání na veřejném prostranství, což je evidentně protiromské opatření. Přesto v Duchcově nastalo mírové a tolerantní ovzduší, díky podnikateli Stanislavu Spurnému, který vykoupil neobyvatelné domy od soukromníků i od města a dopřál v nich ubytování za slušné ceny nájmu a dobré služby obyvatelům města, a to bez rozdílu národnosti. Všeobecně se to nazývá „Světlem na konci duchcovského tunelu“ a trvá to již více než půl druhého roku.

Dobrovolnictví je umění pomáhat

Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí a společnosti. Také v Prostějově je možné uplatnit se jako dobrovolník, a to například v organizaci Člověk v tísní, o. p. s. Co ale vlastně takové dobrovolnictví obnáší? Zeptali jsme se těch, pro které je pomáhání běžnou náplní dne: Na naše otázky nám odpověděly dobrovolnice Kamila (21), Eliška (18) a Alena (21).

Dobrovolníci v organizaci Člověk v tísní se věnují doučování dětí, které probíhá pravidelně jednou týdně přímo v jejich domácím prostředí. Práce s dětmi vyžaduje trpělivost, ale přináší i mnoho radostí. O tom ví své také Eliška, která doučuje osmiletého Alexe:

„Alex bral dřív učení jako věc, která mu brání v tom, aby si celé dny jen hrál. Někdy se mu vyloženě učít nechťelo, jindy se přemohl a něco jsme zvládli. A pak jsem jednou po prázdninách přišla na doučování, Alex se mi vrhl kolem krku, rychle mě dovedl do pokoje, kde byly nachystány všechny jeho učebnice, a začal mi ukazovat, co všechno se naučil. Byla jsem na něj opravdu hrdá. A když jsem odcházela domů, smála jsem se na celý svět!“

Dnes už jsou sympatické studentky dobrovolnicemi několik let. Za tu dobu se mnohé změnilo. Alex konečně našel správného „partáka“ a podařilo se mu vyzrát nad češtinou, desetiletá Karolínka se naučila, že se nemusí bát dělat chyby, a zbavila se také strachu z malé násobilky. Sourozenci Adélka a Radek už ví, že spolu nemusí jenom bojovat. My se ale nyní pokusíme vrátit v čase do doby, kdy naše dobrovolnice teprve zvažovaly, jestli se chtějí stát „doučovatelkami“. Pamatují si ještě, proč se rozhodly zapojit se do práce organizace Člověk v tísní?

„Odkakživa jsem toužila po tom pomáhat lidem. Když jsem se dozvěděla o dobrovolném doučování, říkala jsem si, proč to nezkusit.“

(Eliška)

„Zdálo se mi to jako smysluplné využití volného času a vcelku zábavná činnost. Dobrovolnictví přináší nově podněty k zamýšlení a radost z toho, že můžu někomu pomoci. Rozhodně to stojí za to!“

(Kamila)

„S dobrovolničením jsem začala, když se můj život nenacházel zrovna v tom nejsvětlejším bodě. Bojovala jsem v tu dobu s nějakými problémy a dobrovolničení pro mě bylo tak trochu terapií, kdy jsem mohla „vypnout“ a všechny tyhle

věci na chvíli pustit z hlavy. Nějak se realizovat a mít z toho dobrý pocit. Nejen sama pro sebe, ale i kvůli druhým. Přesně tohle – a mnohem víc – mi dobrovolnictví dává.“

(Alena)

Přestože je dobrovolnictví takzvaně „zadarmo“, Kamila, Eliška i Alena se shodují, že to není tak úplně pravda. Ostatně, jak praví slavný citát, radost kterou způsobujeme druhému, se k nám vrací ještě košatější a zářivější. Přesto je potřeba si ujasnit, jestli budete mít na dobrovolnictví dostatek času a hlavně, jestli Vám bude přinášet radost. Alena má jasno: „Svět jen tak změnit nemůžu, ale rozhodně je lepší něco dělat než jen sedět doma a nadávat, nebo vše ignorovat. A i když to budou malé krůčky, které ovlivní jen pár lidí a jejich životy (včetně mého) v omezené míře, vše se počítá. A kdo ví, možná, že se inspiruje a přidá i někdo další...“

Chcete se také stát dobrovolníkem v organizaci Člověk v tísní v Prostějově? Kontaktujte koordinátorku dobrovolníků Barboru Trundovou, tel.: 739 220 906, e-mail: barbora.trundova@clovekvtisni.cz

Text byl původně zveřejněn na stránkách www.clovekvtisni.cz

foto: Sabir Agalarov

Romská témata v médiích? Pozor, čtenáři vysílají signál

Ačkoliv nedávný průzkum CVVM ukázal, že Romové jsou až v 80 procentech Čechům nesympatičtí, je zřejmé, že mediální zájem o Romy a témata spojená s nimi, naši společnost rozhodně neopustí. Souhlasím s názorem, že ke zlepšení sou-

žití Čechů a Romů se musí změnit přístup společnosti, jejíž součástí jsou i Romové. A já si myslím, že alespoň z mediálního hlediska jsme na dobré cestě!

Není náhodou, že článek se slovy v titulku jako například „Rom“,

„romská“ nebo „romský“ se může radovat z velké četnosti a čím negativnější je, tím líp. V údajně „rasistickém“ Česku by se to dalo čekat. Jako jeden z mnoha Romů, kterému díky zájmu novinářů a veřejnosti byla věnována pozornost, si

však dovolím popsat fenomén, který stojí za pozornost.

Řeč je o pozitivních příkladech jedinců z romské komunity: Příběhy, reportáže a rozhovory s úspěšnými romskými jedinci vyrůstajícími například v dětských domovech, plní obsahy nejrůznějších typů médií. Od těch placených státem, podporovaných ministerstvy až po ty komerční. Rozhodl jsem se, že zde nebudu jmenovat média, která napomáhají ke zlepšení mediálního obrazu Romů, neboť by jich bylo mnoho a zakomplexování čtenáři by se rádi pustili do rozboru zmíněného seznamu, což není úmyslem tohoto článku. Rád bych vyzdvihl skutečnost, se kterou jsem se osobně setkal.

Že pozitivní žurnalistika by stáhla masmédia ke dnu, je fakt. Negativní informace hltají Češi z displejů, monitorů a obrazovek každým dnem, a s nadšením. Ale když se podíváme na reakce na romská témata v pozitivním světle, čtenáři, diváci či posluchači rádi

jsou stejně nadšeni, četnost je obrovská a reakce jsou víc než pozitivní, plně podpory, obdivu, respektu a někdy dochází k nabídnutí spolupráce apod. A ať už z vlastní zkušenosti nebo zkušeností mých přátel, vám to můžu potvrdit.

Domnívám se, že lidé tak vysílají jasný signál. Zájem je, především v romských tématech, o pozitivní žurnalistiku. Nejsem naivní, že obecně kriminální a skandální zpravodajství nebudou číslem 1, ale na adresu novinářů můžu prohlásit a věřím, že pozitivní žurnalistika v tomto oboru bude mezi čtenáři velmi úspěšná.

Samozřejmě připouštím názor, že za „negativní světlo“ v médiích si někteří Romové můžou úplně sami. Lidé však sami při diskuzích a debatách připouští fakt, že k protiromské náladě přispívají i média, a myslím, že zcela oprávněně. Dalo by se říct, že vyslaný signál je krůčkem ke zlepšení protiromské nálady v Česku? Podle mě – rozhodně ano.

Lukáš Kotlár

Anketní otázka

Je podle Vás důležité, aby Romové měli svá média?

Naděžda Váňová Kováčová

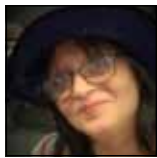
Postoloprty

Romská média jsou moc důležitá a potřebná! Romové jsou v České republice doma! Svá média mají také Poláci, Ukrajinci, Rusové a další. Česká republika jim to poskytuje, mají na to právo. To samé právo máme i my Romové, kteří jsme tady doma, abychom mohli svá média mít a pokaždé se něco nového dozvědět, poznat nové romské osobnosti, přečíst si také nějakou pohádku anebo něco ze života významných Romů. Majorita vnímá Romy jenom z té negativní stránky a to je špatně, také nerom se může v médiích něco pozitivního o Romech dozvědět. Je tam jak kultura romská, názory Romů, pravidelně také mladí lidé, kteří svým vzděláváním dosáhli svého cíle. Romská média můžou pomoci jak Romům tak majoritě otevřít oči a vnímat Romy z té lepší stránky, a ne vidět na Romech jenom to špatné!

Štefan Miľo

Partizánské (SK)

Média sú základnou prvotinou uvedomovania si svojho postavenia v rámci národnostných menšín v spoločnosti. Občiansky princíp pluralitného chápania demokracie je základným atribútom jednotlivých menšín mať svoje nezastupiteľné miesto v masmediálnych prostriedkoch v rebríčku kultúrnych hodnôt menšiny. Je to základný atribút vypovedania podstaty kultúrnej spôsobilosti nájdenia spoločenského postavenia menšiny v štátno-právnom postavení. Z histórie sú mnohé príklady, ako jednotlivé národy začali svoje obrodzovacie postavenie určovať na základe medializovania svojej kultúrnosti a podstaty cez svoje média...takže sa dá vypovedať, že práve média sú základom obrodzovacieho procesu postavenia menšín v spoločnosti. Výška a podstata identifikácie a identity kultúrneho bohatstva sa odzrkadlí priamo v médiách, ktoré sú knihou uvedomovania si svojej svojbytnosti. Rómovia boli práve učiteľmi európskeho kontinentu v mnohej kultúre a mali a majú svoje nezastupiteľné miesto v rámci národnostných menšín... preto rómske média by mali oboznamovať širokú spoločnosť s našim kultúrnym bohatstvom. Rómovia možno patria k jediným národom, ktoré pri svojej migrácii dávali a prijímali kultúru, a tak kultúrna rozmanitosť Rómov je na základoch mnohých vyspelých civilizácií tohto sveta.

Vendula Dzurková

Calais (Francie)

Přes naše romská média můžeme přesvědčit majoritu, že i my Romové jsme občané České republiky. Skrze naše mé-

dia se mohou nejen Romové dozvědět, jak se žije Romům třeba v Aši, v Chomutově nebo například v Ústí nad Labem. Skrze romská média mohou mít Romové k sobě blíží, mohou získávat k sobě navzájem důvěru, mohou se navzájem podpořit. Je dobře, že i my Romové máme svá média, skrze ně můžeme předávat našim dětem a vnoučatům naši kulturu, zvyky a tradice, které se už pomalu ale jistě vytrácí.

Julius Hudec

Doncaster (Anglie)

Kdyby romská média nefungovala, tak by nikdo nic neříkal a nikdo by nereagoval. Češi by si řekli: Cikáni to prostě nezvládli, stejně tak jako všechno ostatní. Ale pozor, romská média fungují a Češi si říkají: V tom Romano hangos to musí být nějaký dobrý kolektiv, oni to umí, i když jsou to jen Cikáni. Dělají to dobře a ty noviny jsou zajímavé. Většinová společnost si pořád myslí, že jsme zaostali a negramotní. V poslední době se přesně takto projevuje česká mentalita – závist a nenávist k menšinám. Romským médiím vzkazují: Pište, točte, ukažte, že Romové mají taky inteligenci a jsou VIP. Sám jsem zažíval v ČR to, co teď vy. Já to nezvládal a utekl jsem od rozdělané práce. Vy to vydržte. Všem, co dělají dobrou věc, přeji hodně štěstí, síly a úspěchu.

Pavel Horváth

Jičín

První z těchto perspektiv vyplývá z nutnosti zajistit, aby všichni občané České republiky, tedy i Romové, mohli v plné míře a bez jakékoli diskriminace užívat všech individuálních práv zaručených jim Ústavou, Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech, jimiž je Česká republika vázána. Vycházím z přesvědčení, že čím více se budou Romové cítit Romy, tím budou svobodnějšími a odpovědnějšími občany.

Ján Cverčko

Liberec

Já bych řekl, že romská média hrají velkou roli. Ovšem, není to až takové, jak by si mnozí přáli.

Jolana Gáborová

Brno

Určitě, romská média mají ve společnosti velký význam, protože hrají klavnou roli. Máme nějaký přehled, co se děje u nás i ve světě. Vždyť ostatní média informují o romské problematice jenom negativně, jak v tisku tak v TV. Romská média jsou pro nás důležitá. Romským médiím fandím!

Čunek si na Romy došlápne!

Senátor a staronový starosta Vsetína Jiří Čunek se znovu pouští do administrativních zásahů vůči některým svým místním Romům. Zatím jim městskou vyhláškou zakázal shromažďovat se na lavičkách uprostřed města, k tomu účelu stanovených. Nedostí na tom!

Nechci a priori podezřívát pana Čunka ze snahy poškozovat Romy, ačkoliv se mu to daří mimořádně dobře. Sklízí za to aplaus na otevřené scéně a lidé ho nepochybně proto nakonec posadili znovu do křesla starosty, a dokonce i senátora.

Dost možná, že si myslí, že se chová vůči Romům, které nazývá nepřizpůsobivými, racionálně, a že i zavádění tvrdších odvetných opatření povede ke kýženému výsledku, kterým má být klid ve městě, bezpečnost a splácení dluhů za nájem. Jen nevím, zda je to důsledek nedostatečné mentální vybavenosti nebo úmysl.

V čem vidím jeho pochybení?

Nejdříve spěchám říci, že i já nejsem spokojen s tím, jak se některé skupiny Romů chovají. Pravděpodobně k takovému chování mají

dost důvodů, stejně tak jako ostatní občané města mají důvod to odsuzovat. Administrativní sankce proti tomu, kdo se nehodlá podřítit pravidlům, mohou být na místě. Rozhodně však nepřináší trvalý výsledek, aniž by bylo nutné na jeho naplnění neustále dohlížet. Není to řešení systémové.

Zásadní příčinou všech neshod je vzájemné nepochopení a nedorozumění, říká se tomu rozdíl kultur mezi menšinou a většinou. Ten je třeba eliminovat. Děje se pravý opak a jeho nejznámějším skutečňovatelem je právě senátor Čunek: Segregace.

Copak řešením může být zbouřat dům, kde Romové bydleli a umístit je do nouzových kontejnerů všechny dohromady? Namísto toho, aby se radnice snažila Romy, připustíme, že jen ty, kteří toho využijí rozumně a vstřícně, rozmístit po celém městě za současného působení na většinové obyvatelé města, aby to přijali a v té věci spolupracovali. Samozřejmě, že je to těžké a zdlouhavé, ale to je jediná cesta, tentokrát systémová. Kam vede segregace geografická, promí-

tající se automaticky do školství, je přece všeobecně známo. Vyloučené lokality? Zdroj kriminality, frustrace těch, kdo v nich musí žít a nenávist všech proti všem. To jsou výsledky.

Pan Čunek se smutně proslavil ještě jinak. Už někdy v roce 2006 se mu podařilo část romských rodin, vystěhovaných ze zbouraného domu za pomoci právních podvodů, přestěhovat do zřícenin domů beze všeho příslušenství v Jeseníkách.

Elegantně se zbavil problému Vsetína a přesunul ho do jiných lokalit. Strkat problém někomu jinému do kapsy, je nejen amorální a hodné odsouzení, ale není to ani žádné řešení.

Tedy, pane starosto a senátore, nyní opět vyvíjíte aktivity proti „nepřizpůsobivým“. Už víte, jak na to. Lepší radu Vám nikdo nedá. Ovšem, dá to fušku s tím vůbec začít a vytrvat, protože to je proces nejméně na pět let. A ti, co Vám až dosud tleskali, Vám už tleskat nebudou. Ale chcete-li si zachovat tvář a přesvědčit o svých dobrých úmyslech, nic jiného Vám nezbývá.

Karel Oswald

komentář

Romská média

KAREL HOLOMEK

Obvykle jimi nazýváme nějaký institut, který se šířeji zabývá problematikou Romů. Takový přístup, jakkoliv ho můžeme považovat za potřebný, může skýtat mnohá rizika a nebezpečí. Tak jako vždy, když se izolujeme do úzké problematiky a nejsme schopni vnímat důležité souvislosti vstupující zvenčí. Pak i závěry a možnosti řešení mohou být scestné, ale hlavně nic neřešící. Opačnou, ještě nebezpečnější situací je postoj rychlého a jakoby snadného řešení, který obvykle jen vše zhoršuje.

Snaha by tedy i v tzv. romských médiích měla vést k objektivitě, která by ve zpravodajství, komentářích i navrhovaných řešeních měla přinášet pohledy zvenčí, alternativní řešení i participativní účast. Jaká romská média známe?

V internetové podobě je to Romea, v českém rozhlasu zaznívají relace O Roma vakeren (Romové rozmlouvají), v tištěné klasické formě tu je naše Romano hangos, jako čtrnáctideník, i když ještě před nedávnem jsme mohli mít k dispozici a širšímu rozhledu i měsíčník Romano voďi (Romská duše). V ČT veřejné i soukromé žádná pravidelná romská relace neexistuje, bohužel.

Z minulých období, 15 až 20 let zpátky, jsme zaznamenávali Romano kurko (Romský týdeník), který byl ovšem spíše měsíčníkem. S odstupem můžeme jen poznamenat, že to byl list, který se skutečně zabýval příliš sám sebou, tedy právě v té vlastní obsesi. Příznějme mu po letech užitek, který tím byl Romům prokázán. Vzpomínám ještě na krátkou epizodu Amaro lav (Naše slovo) a hluboko v dávné minulosti, ještě za časů Sva- zu Cikánů-Romů v letech 1969 až 1973, Romano l'il (Romský list).

Všechna ta periodika nesou téměř výhradně ve svém názvu slovo „romský“, což je pochopitelné, neboť je tím dáno, čemu se věnují. V každém případě však nemůžeme pominout, aby ve svém obsahovém rejstříku ukazovala i na široké souvislosti, počínaje imperativem politiky jako nezbytného, byť možná nechtěného základu problematiky a konče situací ve společnosti a v ní hluboce dřímajících kořenech veškerých potíží a náznaků řešení.

Tím je také dáno, jakým adresátům romská média jsou určena, kam směřují, nebo by směřovat měla.

Je to nejširší veřejnost, mezi níž počítáme i příslušníky romské pospolitosti, abychom alespoň teoreticky naznačili důležitost vzájemného propojování mezi většinovou částí společnosti a menšinou. A romská média mohou dát velmi potřebné a žádoucí informace těm, kteří se nějaké části romské problematiky věnují pracovně, jako jsou úřady, vládní kanceláře, regionální instituce a instituce našich radnic.

A v neposlední řadě i školy, kde se snažíme dosti marně uskutečňovat program inkluзивního vzdělávání v hlavním proudu. To snad ani bez romských médií nelze. Nenalezneme-li v čistě české škole romské médium nebo o něm není známost, může to být znamením, že zdejší účast romského žáka, podle zadání inkluзивního vzdělávání, není možná. Nikdo nás snad nebude podezřívát z nezřízených ambic, když tuto nečekanou možnost zmíníme.

Tímto konstatováním uzavírám článek o romských médiích, jejich možných posláních a zatím i do značné míry nemožných realizacích.

Výstava samizdatu

V Knihovně Jiřího Mahena byla vernisáží otevřena výstava *Samizdat* péčí jednoho z aktérů samizdatu Petra Pospíchala. Byl přítomen i premiér Sobotka, který samizdat ocenil jako příspěvek v boji proti totalitě a za demokracii. Pěkné gesto od premiéra, jehož účast na této komorní záležitosti, spíše pro intelektuály, byla významná v tom, jakým hodnotám premiér dává přednost. Jedním z účastníků v práci samizdatu byl i náš redaktor Karel Oswald.

(kh)

foto: Sabir Agalarov

Mají romská média nějaký smysl?

Dokončení ze str. 1

nací jeho mnoholeté činnosti byl veřejný dopis? Že by brněnský Tony Brasco byl opravdu tak hloupý a neuvědomoval si, že „romský mediální klan sahá až na vrchol pyramidy“? Ano, byl. Účetnictví Společenství Romů na Moravě bylo nezávislou komisí Ministerstva kultury oficiálně označeno za zcela nezávadné.

Vraťme se ale k tištěným médiím. Již od polistopadové nepaměti nejčtenějšími deníky mezi majoritou byly a budou bulvární noviny typu Blesk. Takové noviny jsou převážně záměrně skandální, jejich obsah je téměř vždy zásadně vulgární a agenda je volená na základě triviální znalosti takových psychologických potřeb svých čtenářů, jakými jsou agrese, závist, voyerismus, fobie a sexuální frustrace. Bulvárních novin máme tedy v Česku opravdu mnoho a jejich náplň často připomíná ty nejbujarejší sny obyvatel sídlišť o tom, co se děje v českých „Bronzech“. Chybí snad už jenom pomyslný časopis Český sPLYN, ve kterém by si obzvláště láskyplná lůza mohla vystřelit z Roma, píchnout klackem do mrtvé celebrity a začít jadernou válku se zazobanými sousedy. Je to téměř k nevíře, ale seriózní „nezávislá“ česká tištěná média nemají v roce 2015 zdaleka tak velkou četnost jako bulvární mediální odpad. A bude hůř...

Diskriminace tkví v pojmech

Bývalý ředitel kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské komunity Roman Křištof, jistě znalec romské otázky, píše ve svém bloggu zajímavé věci. Jsou to mnohdy prozaické pravdy, přes které vlak nejede a voda neteče. Problém tkví ale v tom, jak tyto svoje pravdy píše. Opravdová diskriminace se totiž schovává v takových pojmech jako jsou „romská média“, digitálním pojmu „integrace“, akrobatickém nonsensu „otevírání se majoritě“, binární (opět digitální) opozici „Rom/Nerom“. Když nefunguje komunikace, páni Křištofové, je potřeba ji prostě změnit. V romském označování některých členů majority kromě slušného slova gádžo (bílý) existuje ještě další slovo – chrapoun. Pro lepší komunikaci a navázání dobrých vztahů s ostatními členy české společnosti, například s Romy, je dobré chrapounem nebýt. Chrapoun je totiž romská kulturní diagnóza pro neupřímného, agresivního, nesnášenlivého a úzkostlivého člověka. Chrapoun je klíč, který Romové v sobě nosí, a s jehož pomocí mohou mnozí Češi, Rakušáci, Němci, Rusové a jiné národy, mezi nimiž se Romové usadili, lépe pochopit sami sebe a stát se lepšími lidmi. Chrapoun je totiž významově bohatý sémantický výsledek romského kritického čtení těch kultur, ve kterých se jim podařilo v průběhu několika století usadit. Důležitý je také tón komunikace, a to nejen s Romy. Když se bavíte s dítětem, cizincem, ngramotným Romem nebo Romkou, vybíráte určitý tón komunikace. A aby taková komunikace byla úspěšná a dostala se ke svému cíli, je potřeba, aby byla laskavá a nabitá pozitivní energií, nikoli odměřeným souborem frustrujících byrokratických frází a přechytralých povýšených pojmů. Nenávisť se totiž skrývá v komunikaci a Romové ji také dobře cítí.

Romano hangos dnes

Jsou Romano hangos romské noviny? Odpovídám, že nejsou. Smějete se? Fajn. Věci je třeba pojmenovávat svými jmény. Romano hangos – Romský hlas, jsou noviny, které z dotace Ministerstva kultury vydává česká organizace Společenství Romů na Moravě. Jsou to tedy české noviny se zvláštním zájmem posílit romské sebevědomí. Jako současný šéfredaktor, svobodomylný a soběstačný člověk mohou říct, že na mě není vyvíjen ze strany vedení organizace ani ze strany Ministerstva kultury žádný tlak a mediální agenda Romano hangos je otevřená jakémukoli inteligentnímu politickému, sociálnímu či kulturnímu názoru. Od kanceláře SRNM mám dokonce i klíče! Timto s otevřenou náručí vyzývám všechny české novináře slovanského, germánského, romského a vietnamského původu – až Vás omrzí psát za větší peníze do tiskovin vlastněných oligarchy, můžete vždy za menší obnos uplatnit svůj názor ve svobodných českých novinách Romano hangos. Podmínkou je, že svoje články napíšete česky nebo romsky.

1+1=3

Tím všim jsme chtěli říct, že pokud Romové nepotřebují mít svoje noviny, ani majorita nepotřebuje mít své. Tzv. romské noviny alespoň nejsou bulvární. Každý jedinec si vybírá svoje hry, svoje média, svoje přátele sám. Konec konců každou společnost opravdu rozvíjí jen výjimeční jedinci. Většina chodí do práce jen kvůli výplatě a čte Blesk, v případě romské většiny nečte nic. My, romská média, žijeme a píšeme tedy v naději, že jeden z mnoha romských Čechů nás číst bude, bude se inspirovat příběhy, které zde vznikají, poté se rozhodne něco sobě dokázat a dokáže to. Žijeme v naději, že se jeden z mnoha slovanských či germánských Čechů vytrhne ze své „chrapounské bubliny“ a posune svoji společnost o krůček dál z arogantního bahna ignorace do čisté demokratické vody důstojnosti a laskavého soužití všech členů české společnosti.

text a foto: Sabir Agalarov

Duch Mezinárodního dne Romů – Yul Brinner „Král divadla“

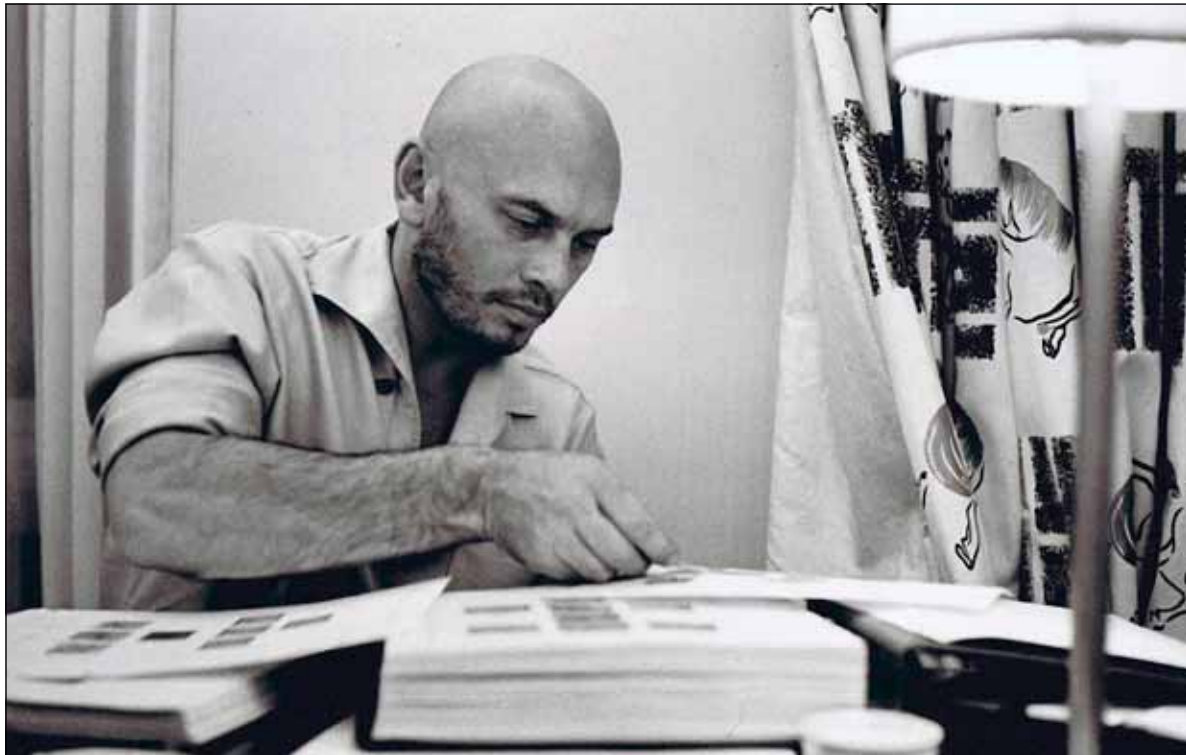

foto: Internet

Viděli jste jeden z nejlepších filmů všech dob *Sedm statečných*? Odvážného pistolníka Chrise, který s dalšími šesti střelci pomáhá obyvatelům vesničky Ixcatlan zastavit každoroční nájezdy banditů, hraje jeden z nejzajímavějších mužů dvacátého století – Yul Brinner. Yul Brinner se narodil v ruském Vladivostoku. Byl to všestranně talentovaný umělec, skvělý muzikant a herec. Nehledě na to, že se v jeho žilách mísilo mnoho různých krví, včetně mongolské, židovské, ruské a romské, nejvíce se Yul Brinner hlásil ke svému romství a byl na ně velmi hrdý.

Plynně hovořil sedmi jazyky. Ve třicátých letech si vydělával v Paříži jako barový zpěvák, hráč na balalajku a akrobat. Vystupoval v různých pařížských cirkusech, barech a kabaretech s cikánským folklorním souborem. Zde se seznámil se svým nejlepším kamarádem, zpěvákem ruských a cikánských romansů – Alexejem Dmitrijevičem. Byl závislý na drogách, ale dokázal

se z této závislosti vymanit a odjel z Paříže do Ruska, odkud vzápětí odcestoval do New Yorku.

Na konci války pracoval jako francouzský válečný rozhlasový zpravodaj. V průběhu války navštěvoval soukromé herecké kurzy, pracoval v televizi, kde zkoušel i režimovat. V roce 1949 se poprvé objevil v epizodní roli ve filmu *Newyorský přístav*, v roce 1951 byl obsazen do muzikálu *Král a já*, který nakonec dosáhl více než 4600 repríz. Podle tohoto muzikálu nakonec vznikl film *Král a já* z roku 1956, za nějž byl posléze oceněn filmovým Oscarem. Ačkoliv on sám se považoval spíše za úspěšného divadelního herce, jeho největší umělecký úspěch ho potkal u filmu v americkém Hollywoodu. Kromě jednoho z nejproslulejších světových westernů všech dob *Sedm statečných* si zahrál ještě v řadě dalších kvalitních snímků. Velice často hrával různé exoticky vyhlížející a nestandardně se chovající hrdiny.

Ptáte se, proč jsme si na tohoto charismatického „Krále divadla“ vzpomněli? Odpověď je snadná. Yul Brinner totiž od roku 1978 aktivně vytvářel Mezinárodní romskou unii a následně byl sedm let jejím čestným prezidentem. Je to také jeden z důvodů, proč by mladí Romové měli být hrdí na Mezinárodní den Romů a slavit jej. Yul Brinner byl neobyčejným duchem, neobyčejným umělcem a konec konců neobyčejným Romem, kterého si pamatuje a bude pamatovat celý civilizovaný svět.

Yul Brinner byl celkem čtyřikrát ženatý a měl tři děti, další dvě děti adoptoval. Celý život rád zpíval, zejména romské písně s Alexejem Dmitrijevičem, velmi rád četl klasickou literaturu a byl i vášnivý fotograf. Mnoho svého času i velké sumy peněz věnoval systematické charitativní práci, zejména ve prospěch UNICEF a opuštěných a nemocných dětí. Jako silný kuřák zemřel v roce 1985 na rakovinu plic.

Sabir Agalarov

Kesaj čhave, příběh dětí víly Kesaj

16. dubna 2015 v 16 hodin bude v Muzeu romské kultury vernisáž zahájen výstavní projekt komiksů a fotografií z dílny francouzských autorů o romském hudebním souboru „Kesaj čhave, příběh dětí víly Kesaj“.

Hudební vystoupení členů souboru Kesaj čhave doprovodí také samotnou vernisáž a od 18 hodin bude následovat jejich koncert v prostorách muzejní kavárny Beng.

Hlavní část představuje výstava „Bohatství Romů“ shromažďující úryvky z dokumentárního komiksu, na kterém pracuje Johann La Berre, ilustrátor z francouzského Rennes. Komiks vychází z kroniky Ivana Akimova, který spolu se svou ženou Helenou založil hudební a taneční skupinu „Kesaj čhave“, složenou z dětí pocházejících z osad na východním Slovensku.

Součástí je dále fotografická výstava Jeana – Michela Delage „Kesaj čhave, zázrak dětí víly Kesaj“. Delage působí více než 20 let jako nezávislý fotograf a sám se označu-

je za fotožurnalistu, zajímá se zejména o společenská témata, spolupracuje s francouzským a mezinárodním tiskem. Výstava fotografií pochází z jeho poslední vydané knihy „Kesaj Tchavé“.

„Naše cesty za Romy“ je názvem fotografické výstavy Marie-José a Clauda Carretových, poslední části výstavního projektu. Carretovi tvoří především reportážní fotografie a portréty krajiny. Od roku 1984

pravidelně podnikají cesty za Romy žijícími v Československu, Jugoslávii, Maďarsku, Rumunsku, Moldávii a Ukrajině. Výstavní projekt vzniknul za podpory města Brna, města Rennes a Francouzského institutu v rámci oslav 50. výročí spolupráce Brna a Rennes. Je součástí festivalu Bonjour Brno a bude trvat do 13. září.

Radek Žák

foto: z archivu

Muzea romské kultury

Úspěšní a pracující Romové nejsou výjimkami

Třetí březnový týden měli možnost účastníci závěrečné bruselské konference projektu Roma MATRIX shlédnout netypickou fotografickou výstavu s Romy a o Romech. Ta byla vyvrcholením několikaměsíční celoevropské kampaně bojující neotřelými způsoby se stereotypy majoritní populace vůči nim. Protirasistické mediální kampaň vytvářelo celkem šest partnerů v pěti evropských zemích. Patřil mezi ně také IQ Roma servis se svou kampaní „My pracujeme“, jež usiluje o zvýšení zaměstnanosti Romů a zaměstnavatele se snaží přesvědčit, že „Dát šanci stojí jen Vaše odhodlání“. Celoevropskou kampaň a její hlavní slogan „See the Person“ (Vnímej člověka) po celé Evropě navíc podpořila série více než 70 veřejných fotografických výstav.

„Spolu s dalšími partnery z deseti evropských zemí jsme se hned na začátku projektu domluvili, že se pokusíme pojmut tuto romskou protirasistickou kampaň i pro nás dosud neobvyklým způsobem. Taky Romové, kteří se hned od počátku účastnili plánovacích schůzek, zdůrazňovali, že je nutné je začít prezentovat jinak, než jen formou tradičních obrázků, jako jsou Romové, kteří tančí nebo zpívají, ze kterých se už stalo klišé. A že neustálým zobrazováním několika výjimečných romských osobností spíše posilujeme přesvědčení majority, že tyto pozitivní příklady jsou jen výjimkou. Všichni se shodli na tom, že se tentokrát zaměříme na vytváření „překvapivě pozitivních“ obrazů Romů, které budou konfrontovat nebo dokonce i šokovat a nabourávat zažitě negativní názory na Romy. Že chceme, aby naše hlavní kampaň, i ty lokální, byly neotřelé, zábavné, nevzbuzující v ostatních pocity viny, ale nabízející řešení a víru, že žít spolu je možné,“ vysvětluje ideové pozadí kampaně Šárka Pólová, koordinátorka aktivit projektu Roma MATRIX v České republice.

Proto se například sada plakátů, která je k vidění na území severoitalského města Bologna, snaží

tamní majoritní veřejnost přesvědčit, že ačkoliv existují nezpochybnitelné rozdíly mezi lidmi s různými tradicemi, v běžném životě jsme si všichni velmi podobní. Prostřednictvím osobních výpovědí o každodenních zvyklostech zobrazených Romů, které jsou v podstatě totožné, jako u běžné italské populace, nabádá ostatní, aby „nehledali rozdíly tam, kde žádné nejsou“.

Kreativní koncept maďarské kampaně je zase založen na video spotech, ve kterých hlavní postavy nosí neobvyklé masky a těší se v různých životních situacích (ve škole, v práci, v obchodě) běžnému zacházení a rovnému přístupu. Vše je uzavřeno momentem, kdy si herci masky svlékají a divák odhalí, že se jedná o Romy. Klipy chtějí podpořit hlavní poselství kampaně o tom, že pro sociální začlenění opravdu žádné překážky nejsou, a to bez ohledu na etnicitu lidí, kterých se to týká.

Bulharská kampaň zase užívá silný slogan „My nejsme výjimka“, aby ukázala, že pozitivní příklady pracujících a úspěšných Romů nejsou případy ojedinělými, ale že takových Romů je mnoho. Myšlenka kampaně vzešla přímo od skupiny zdravotních mediátorů, kteří se rozhodli bojovat proti rasistickým urážkám, kterých se jim pravidelně dostává, a to navzdory jejich nepopíratelným odborným schopnostem a kvalifikaci. Série billboardů umístěná v jihobulharské Varně zase připomíná, že „Každý máme svůj sen“. A to i romské děti, které jsou na těchto plakátech vyobrazeny vždy „v převlečení“ za svou vysněnou budoucí profesi.

V České republice se kampaň „My pracujeme“ úžeji zaměřila na negativní předsudky a stereotypy, které brání Romům najít si zaměstnání. Skrze šest televizních spotů, speciální webových stránky, rádiové spoty a pořady a plakátovou i billboardovou kampaň prezentovala pozitivní zkušenosti, které mají zaměstnavatelé se zaměstnáváním Romů a snažila se dokázat dalším zaměstnavatelům i veřejnosti, že zde existují zaměstnavatelé, kteří

se veřejně hlásí k tomu, že zaměstnávají Romy a nemají obavy přijímat je. Tato jasně zacílená kampaň zaznamenala již v prvních měsících konkrétní výsledky. Šest klientů IQ Roma servisu si našlo novou práci díky burze práce na webových stránkách www.mypracujeme.cz, kam mohou romští uchazeči o práci nahrát přímo své profily a nabídnout tak svým potenciálním zaměstnavatelům své schopnosti a zkušenosti. Stránku se také pra-

videlně naučili navštěvovat naši spolupracující zaměstnavatele, do jejichž řad přibudou každý týden minimálně dvě nové firmy, které se odhodlaly a rozhodly se dát šanci Romům.

Roma MATRIX, v jehož rámci byly kampaně realizovány, je evropský projekt, který si klade za cíl boj proti rasismu, netoleranci a xenofobii vůči Romům a zvýšení jejich integrace skrze akční programy napříč Evropou. Roma MATRIX je

veden Migration Yorkshire a je partnerstvím 20 organizací z 10 členských zemí EU, v nichž žije 85 % romské populace Evropské unie (více na stránkách www.romamatrix.eu). Projekt je finančně podporován programem Evropské unie „Základní práva a občanství“. Realizace kampaně v České republice byla spolufinancována příspěvkem Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a Jihomoravského kraje.

text a foto: IQ Roma servis

Džanes romanes I.

O linaj (o jaros) adaj.

Jaro je tady.

O khamoro šukar labol the asal pro manuša.

Sluničko krásně svítí a směje se na lidi.

Avri hin tato.

Venku je teplo.

O čirikle gilaven amenge pre kedva.

Ptáci nám zpívají pro dobrou náladu.

O luľuďora baron.

Květinky rostou.

Džas andro veš.

Jdeme do lesa.

Odoj o sarni pes pašinen.

Tam se pasou srnky.

Hin odoj šukar.

Je tam krásně.

Avel e Patraďi.

Přicházejí Velikonoce.

bari inepa

velké svátky

žuži paňori

čistá vodička

Landžaraha le čhajen te aven saste the šukar.

Děvčata polejeme, aby byla zdravá a krásná.

e čar

tráva

Pašľuvaha andre čar.

Lehneme si do trávy.

Bacht sasťipen tumenge, amala.

Šťěstí a zdraví vám přeji, přátelé.

Jan Horváth

Janov – Amen kamas smirom

O „paťivale“ manuša maškaro gadže bičhade l'il le rajeske pre vlada, hoj te keren poriadkos maškaro Roma adaj Janovoste. Kada sa kerel o raj Ryba, so hino šeralo pal o družstvos Krušnohor. Jov sakaj vakereľ phujes pal romane nipi, hoj nadžanas te dživel, nič nakeras, ča bengipen the mel. Sar pes vareso nakerela, ta kerna o nipi cikno mariben proci Roma. Kada imar predžid'il'am andro berš 2008, kana adaj sas o fašisti pal o Dělnicko sera. Šaj paľikeras la policijake, hoj pes nič naačhiľas le Romenge.

Hin oda čačes avka, sar irinel koda šeralo? Pal miro lav hin avka, hoj kamen le Romen te daravel, te traden adarig het. Adadžives adaj dživen duj šel ezera Roma. Načirla olestar, sar o čuče khera zaphandle, tradle le Romen avri andalo lengere khera. Varesave gele te bešel pro ubitovni, varoko gelas andre Anglija.

Andro mediji, andre televizija šaj dikhas ča mel, so kerde o Roma. Hin čačipen, hoj varesave keren mel, bengipen, kajča na savore.

Buter amendar dživas mištes, sar pes patrinel. Pharipen nane ča le Romen, the but gadže hine bije buťi. Ta peskeri choľi den avri pre amende. Našři domukhas, hoj amen savoren čhiven andro jekh gono. Dživen adaj but Roma, so dživen mištes u kamen le gadženca lačhes te dživel. Kerďas pes adaj pro sidliskos but buťi, neve droma, o khera pes vakinde, neve blaki amenge kerde.

Naachaľuvav kolen, so kamen le Romenca mariben. The amen kamas smirom te dživel savorenca. Kampel o pharipena te phagerel lačha butaħa, na vikaha the maribnaha.

Kada amenge kampel savorenge.

Jan Horváth

Janov – Předsudky znovu ožívají

„Slušní“ občané Janova zaslali petici předsedovi vlády, ve které poukazují na neúnosné chování romských občanů sídlitě. Iniciátorem petice je předseda bytového družstva Krušnohor, pan Ryba. Tento člověk neustále napadá všechny Romy a vyhrožuje malou občanskou válkou, jestliže vláda nebude rychle reagovat.

Protiromské protesty jsme tady zažili v roce 2008, kdy Vandasovi fašisté se pokoušeli vyvolat pogrom na romské občany. Díky policii našťestí k tomu nedošlo.

Je to opravdu tak vážné, jak popisuje v petici předseda bytového družstva? Dle mého názoru je to záměrné zastrašování obyvatel. V současnosti zde žije na dva tisíce romských občanů. Celé bloky domů byly zazděny, rodiny vystěhovány, někteří se přemístili do ubytoven v okolí, část emigrovala do Anglie.

V médiích lze spatřit jen vyhořelé byty, bordel a nepořádek. Realita je trochu jiná, je pravdou, že někteří z Romů neumí bydlet, dělají nepořádek a dusno, ale to nejsou všichni Romové.

Většina žije normálně a snaží se. Každý máme své problémy, mají je i gadžové, kteří jsou bez práce a těžko se jim žije. Není však přípustné, abychom byli všichni házeni do jednoho pytle. Žije zde mnoho rodin, které se snaží vycházet se svými sousedy po dobrém. Na sídlišti se udělala spousta práce, opravily se chodníky, domy dostaly nový kabát, opravily se vchody domů, nová okna.

Nechápu ty, kteří se neustále snaží vyvolat mezi občany hádky a nenávisť. Za každou cenu se hledá nepřítel a Romové v tomto případě jsou jednoduchým terčem. Nechceme žádnou malou občanskou válku, máme zájem a snahu žít v klidu a normálně vycházet se svými sousedy. Je nutné vznikající problémy řešit rozumně, nikoliv nenávisí a zlobou.

Je na čase si toto uvědomit, všichni, bez rozdílu.

Jan Horváth

www.romea.cz

Informační portál o všem,
co se děje ve světě Romů.

Sar oda dikhav me

Moneki rado bi kamás te phenel vajkeci lava pal e majorita the pal e minorita. O nipi, save pes hlašinen, či oficialnones či naoficialnones, ki e romaňi narodosťa, ta kamenas bi tiš te džanel, hoj sako jekh dženo hino imar čechiko občanos. E čechiko Ústava amenge savorenge iscinel jekhetano čačipen anglo zakonos u tiš amen savoren chraňinel.

Aľe musaj te phenel, nane oda avka. Sar dikhav varesave manušen andal e majorita, saven hin bare školi, ta mušinav te phenel, hoj kala manuša ča furtom amen neginen, avka hoj imar pre amende chal choľi calo čechiko nipos a o gore našři pre amende dikhen. Kala bare manuša amen nanavidzinen a pisinen pal amende akademicka studiji, ko sam, kaj patrinas, či sam narodos, či hin amen varesavi kultura abo na. Pisin-en pal amende ča žužo chochaviben. Aľe o eksperta šaj lenge dokazinen, hoj len nane čačipen, kaj chochaven, he keren amenge bibacht, he keren pre amende upre le goren. Hoj pisinen bibacht pal amende, vašoda hoj chan pre amende choľi, he vašoda hoj hine bare rasisti.

Mušinav tiš te phenel, hoj hine he kajse Čechi, so len e romaňi problematika čačes interesinel. Vaš ada kamen te kerel buťi pre kada problemos. Kamen te kerel buťi perdal o Roma, the roden peske romane organizaciji, kamen odoj lenca jekhetane te kerel peskri profesija. Aľe hin he kajse Čechi, so kamen te kerel buťi perdal o Roma ča anglo love. Kala manuša, sar dikhen, hoj o čore Roma hine čačes diskriminimen, hoj o uradi peske lenca keren so kamen, hoj o Roma pes bondären an-

dre jekh koter, hoj ňiko lenge našigitinel, ta paľis phenen: Jon korkore peske došale vaš kada, keren bibacht na ča peske, aľe the savore manušenge andre ČR. Kala manuša paľis džan proci o Roma, sar manuša andal e majorita bi kamenas te priznajinel o čačipen a te phenel, hoj o Roma hin čačes diskriminimen, he dživen andro rasizmus. Kala sociologicko situacija napriznajinen, aľe mek džan proci o Roma u rachinen oleha, hoj lenge e majorita andr'oda tiš šigitinela, hoj džala tiš proci o Roma. O informaciji, so pridžarde the dochudle paš o Roma, ta mek použivinen proci Roma u vazden upre e choľi andre calo spoločnosť.

Hine he kajse Čechi, so pes dochudle paš o sikhade Roma a hine moneki pozitivna a džanen olestar, hoj andre calo spoločnosť a hin bare socijalne he kulturne hendikepi. Aľe musaj phenav, hoj prindžarav but Čechen, so kerenas buťi le Romenca u duminenas peske, hoj amara romaňa inteligencija nane ňisavi cena. Aľe paľis, sar avle pr'oda, hoj o ro-

mane intelektuala hine moneki aktivna the god'aver, hoj džanen te predikhel le Čechos, sar hino barikano, sar dikhel pro Roma, ta imar leske napaťan, he ľikeren peske les dur pašal peste, ta mek ča akor pes kerel o baro bibachtalipen. But Čechi paľis andro medija vakeren, pisinen, keren plětki pre peskre romane kolegi, chochaven u hine štonc cala romane organizaciji te pekel tele. Keren oda narokom, kamen te poškozinel la organizacija, he te kerel upre le goren proci o Roma. Kalestar džal až e dar, aľe som rado, hoj nane kajse bibachtale savore manuša, hoj nane savore jekh. Vaš ada mange ľikerav amare amalen andal e majorita, save kada savoro prindžarde, he phende, so peske pal kada budžišagos the chochaviben gondolinen.

Pro agor bi kamás te phenel, hoj amen savore sam zodpovedna korkore vaš peske u dojekh manuš šaj šigitinel na ča peskra minoritake, aľe he calone narodoske andre Čechiko republika.

Petr Jano
Překlad Gejza Horváth

Jak to vidím já

Občané, kteří se hlásí oficiálně nebo neoficiálně k romskému národu, k romské národnosti, jsou především, každý individuálně, občany České republiky. Ústava České republiky nám všem zaručuje občanskou rovnoprávnost před zákonem i právní ochranu.

V souvislosti s touto skutečností mám i svůj kritický pohled na některé vysoce vzdělané lidi z řad majority, na jejich chování a přístup, na jejich tendenční a ustavičné potírání a utlačování Romů. Tito lidé ze svého profesionálního hlediska, z většinového zázemí a postavení bílé rasy, neustále veřejně negují romský národ tak, že nás začíná nenávidět už celá společnost. Na základě svých subjektivních předpoklů nebo tendenčních vědeckých prací záměrně píšou o Romech nepravdy. Mají však smůlu, tyto jejich rádoby vědecké studie je možné na základě nezávislých expertů vyvrátit a do-

kázat, že jsou to snůšky bludů, ohavností a osobní nenávisti k Romům.

Jsem ale přesvědčen, že ve většinové společnosti je mnoho lidí, které romská problematika opravdu zajímá. Z tohoto důvodu se chtějí podílet na jejím řešení. Chtějí pracovat pro Romy, vyhledávají romské organizace a nabízejí tam své služby. Ale jsou i tací Češi, kteří chtějí pracovat pro Romy jen kvůli penězům. Tito lidé, i když se přesvědčí, že chudí Romové jsou opravdu diskriminováni, a jsou mnohdy proti nim použity i rafinované úřední postupy, že se chudáci točí v bludném kruhu a nikdo jim nepomůže, tak nakonec pronesou: Sami jsou si na vině a neškodí jenom sami sobě, ale i celé majoritní společnosti. Nakonec tito lidé jdou proti Romům, místo toho, aby jako členové majority objektivně prokázali a doznali skutečnost, že zřetelně dochází k diskriminaci a skrytému rasismu. Tuto

sociologickou situaci nepřiznávají, ba naopak, obrátí se proti Romům, a počítají s majoritní podporou. Informace získané u Romů použijí nakonec proti samotným Romům, a štvou tak proti nim i celou většinovou společnost.

Jsou i tací, co se dostali do blízkosti vzdělaných Romů a jsou velice pozitivní a uvědomují si velké sociální a kulturní hendikepy, které jsou fakticky v celé společnosti. Ale musím také říct, že znám mnoho Čechů, kteří pracovali s Romy a domnívali se, že romská inteligence je „méněcenná“. Ale když potom zjistili, že romští intelektuálové jsou mnohdy velice schopní, že dokážou Čecha prokouknout, jak je pyšný, jak nahlíží na Romy, takže už mu nevěří a udržují si od něj odstup, pak se dějí věci. Mnozí pak veřejně v různých médiích pomlouvají své bývalé kolegy, vymýšlí si polopravdy a jsou schopni celou organizaci dehonestovat. Dělají to úmyslně a s cílem poškodit organizaci, poštvat celou společnost proti ní a vzbudit ve veřejnosti nenávisť a odpor k Romům. Z této skutečnosti jde až strach, ale těší mě, že nejsou všichni lidé stejní. Proto si vážím našich přátel z majority, kteří vše rozpoznali a řekli, co si myslí o těchto podlostech.

Na závěr chci ještě říct, že my všichni jsme především odpovědní každý sám za sebe a všichni můžeme být prospěšní jak své minoritě, tak i celé občanské společnosti.

Petr Jano
foto: Jiří Salík Sláma

Tibor Žida: „Hudba je pro mě vším.“

Tibor Žida se narodil 9. 1. 1986. Žije v Praze, pochází z Krnova. Muzikant, který má za sebou dlouhou hudební zkušenost. Cestoval s hudbou a hudba s ním. Člověk, který udržuje cikánské tradice, miluje svoji rodinu, hudbu a dobré přátele. Tibor studoval jazzovou konzervatoř v Praze, obor jazzová kytara, poté se příležitostně začínal věnovat hraní. Dnes ho hudba živí. Vidí v ní celý svůj život. Na hudebním portálu Youtube je několik známých, kde ho můžete společně se zpěvačkou Martou Balázovou slyšet a popřípadě zvýšit sledovanost. Společně se zpěvačkou Martou založili hudební a pěvecké duo s názvem Lače manúša (Dobří lidé).

Ahoj, Tibore, lidem jsi známý při spolupráci s hudebně nadanou zpěvačkou Martou Balázovou, vzpomeneš si na vaše první setkání a následně spolupráci? Bylo to na zkoušce, zkoušeli na svatbu její sestřenice a já jim měl najít akordy na písničku, kterou zpívali s Kamilem Kováčem (Marty bratranec), tam jsme se společně poznali. S Martou hrajeme v kapele Lače Manúša, která se zabývá gypsy swingem, jazzem, romskou a brazilskou hudbou, většinou na akustické nástroje. Pak máme projekt Real Influence, kde se věnujeme moderní hudbě – soul, R&B, neo-soul, house, modern gospel, hip hop a mnoho dalších.

Měl jsi možnost hrát v zahraničí na lodi, jak ses dostal k téhle hudební nabídce?

Byli jsme ve východním Karibiku: Barbados, Bonaire, La Romana, Isla la Margarita atd. Pak Capverdy, Kanárské ostrovy, Maroko. Všechny evropské pobřežní města a státy. Taky severní státy jako Dánsko, Švédsko, Norsko. Nejdál na severu jsme byli na norských ledových ostrovech Špicberky, žijí tam lední medvědi, každý tam má sněžný skútr a do přírody chodí se zbraní.

Taky Baltské moře a státy a pobřežní města Středozemního moře, nejvíce mě baví pobřeží od Monaka až po Lisabon, jednoduše jih Francie, Španělska, Portugalska. Poslední kontrakt jsme přijeli 16. srpna 2014, to byl náš nejdelší pobyt na lodi, šest a půl měsíce. Byli

jsme mezitím na šest dní doma. První tři měsíce Karibik, příjezd do Evropy na šest dní domů, pak jsme začali na Mallorce a končili v Baltském moři. Na loď jsem se dostal přes casting.

Pověz něco o Tvém hraní na lodi v zahraničí, čím Tě to obohatilo? Zdokonalil jsem si jazyk, poznal spoustu kultury. Viděl jsem místa, které bych asi nikdy neviděl. Hrál jsem každý den s dobrými muzikanty. Jednoduše vynikající zkušenost, byly tam samozřejmě i temné chvíle, ale to k životu a k jakémukoliv povolání patří.

„Strejda Roman Žida (Cípa) mě naučil systémy, které mě pak na konzervatoři naučili jen pojmenovat, takže chci říct jen to, že on hrál jazz, i když o tom neměl tušení.“

Jaký je rozdíl mezi hraním hudby v Čechách a v cizině? V částce, v jejích měně, i když si dělám srandu, je to tak. Co se pocitu týče, vždy záleží na typu akce, liddech, kteří přijdou, nebo pro které člověk hraje.

Skládáš jen hudbu nebo píšeš k vaší muzice i texty? (Popř. jestli jsou v angličtině, češtině, romštině?)

Ano, skládám. V romštině píšu sám, nebo s bratrancem Petrem Olahem. Ten napsal i něco v angličtině. V češtině píšu já, Marta, Václav Machus (MC NOSE), s ním spolupracuji i na hiphopových textech.

Co na koncertech často hrajete a kde v Praze nejraději vystupujete?

Gypsy swing, bossa nova, samba, hip hop, soul, house, neo-soul, funk, jazz, chanson, romskou atd. Je nám to upřímně jedno kde, milujeme hudbu a lidi, kteří milují hudbu.

Jaké věkové kategorie chodí v průměru nejčastěji na vaše koncerty?

Záleží v kolik, kde, a kdy hrajeme. Do klubu chodí spíše mladší a střední generace, ale nejraději hrajou pro děti, když je to baví.

Vraťme se na začátek dětství, vzpomeneš si, jaké bylo, vzpomeneš si na konkrétní zážitek, na který budeš i do dnešního dne pamatovat?

Dětství jsem měl výborné, vyrostl jsem v muzikantské rodině, kde hráli a nahrávali se, na co se dalo. V dětství mě hlídal děda, hrál snad na vše, ale zemřel, když mi bylo skoro deset let, tatínek odešel rok za ním, takže mi nestihl předat hudební řemeslo, ale naštěstí to za ně udělal otcův bratr a můj strejda Roman Žida (Cípa), který, když jsem byl malý, hrál jako Bireli Lagrene. To byl moment, kdy mě kytara ohromila. Mám překrásnou, hodnou, talentovanou... a mohl bych pokračovat do rána, sestru Kali, vede taneční kroužky a výborně tančí. Maminka se svým dlouholetým přítelem Rastikem si osvojili šestiletého klučíka Adriana, takže

k nám přibyl mladší bratr, kterého jsem vždy chtěl, dvě babičky, které miluji, spoustu tet a strejdů, bratranců a sestřenic. No, jak jsem psal, otec zemřel, když mně šlo na jedenáct let, učil mě od dětství zpívat a orientovat se v tónině. No, ale po jeho smrti jsem na muziku zanevřel a až v patnácti mě začala bavit kytara, později mě učil hrát strejda Roman Žida (Cípa), naučil mě systémy, které mě pak na konzervatoři naučili jen pojmenovat, takže chci říct jen to, že on hrál jazz, i když o tom neměl tušení. Dodnes, pokračuje, když se doma v Krnově zastavím, vždy ho navštívím, abych si s ním mohl zahrát a nechal se tak inspirovat.

„Hudba

je pro mě vším.“

Ano, opravdu hezké dětství, jde vidět, že svoji rodinu neuvěřitelně silným způsobem miluješ, stejně tak jak hudbu. K hudbě Tě tedy přivedli členové rodiny, ale i zesnulí významní hudebníci v jazzu.

Ano, k hudbě mě přivedl můj děda, otec, strejda, George Benson, Django Reinhart, Bireli Lagrene atd.

Každého hudba fascinuje, naplňuje, posouvá, mění. Člověk se díky ní dokáže naladit na způsob absolutního klidu a uklidnění. Často za ní utíká, aby se v ní našel. Co Tebe v hudbě inspiruje? Vše, hlavně život, hudba druhých lidí. Klíč je pro mě poslech. Hudba je pro mě vším.

Jaké byly Tvé začátky na škole, jakou školu si vystudoval a co Ti dala?

První jsem vystudoval zemědělskou školu, obor opravář zemědělských strojů, takže spoustu kurzů a potom jsem studoval hudební konzervatoř – jazzová kytara a tam našel spoustu nových informací, vědění, kontaktů a kamarádů.

Tvé zájmy, krom hudby, kam směřují?

Momentálně nemám jiné zájmy (směje se).

Máš nějaké hudební vzory, české i zahraniční?

Je jich spousta. Tak v Čechách třeba Filip Gondolán, Pepa Fečo, Dirdivi z Brna atd. Na Slovensku by se jich taky našla řada, v Maďarsku spousty. Zamoří: Frank Mc Comb, Jonathan Butler, George Benson, George Duke a mnoho dalších.

Čeho bys chtěl nejen v hudební oblasti, ale i v životě dosáhnout?

Žít život, za kterým se nebudu bát otočit, prostě a jednoduše žít naplno, to se mi zatím daří. V budoucnu určitě rodina, ta má pro mě největší životní smysl, tedy jestli bude s kým.

Pověz nám něco o svých silných stránkách? Co Tě v tomto ovlivňuje?

Hm? Moje silná stránka je jen hudba, za ni se dokážu postavit. A vliv? Život.

Jaký význam má pro Tebe svoboda?

Svoboda je pro mě vším, jinak bych nemohl dělat to co dělám, taky svoboda někde začíná a někde končí, žijeme v době, kdy je člověk nejvíce v historii svobodný a současně nejvíce sledovaný.

Máš nějaké životní motto, které Tě doprovází a dělá šťastným?

Kamiben, paťiv, famel'ia. Jen blázen nemění názor. Feder god'vereha bara te phagerel, sar dilineha bokel'i te chal. („*Lépe s moudrým kameny lámat, než s hlupákem jíst buchty.*“ *překlad red.*)

Co bys poradil komukoliv, kdo má zájem se naučit hrát nebo zpívat?

Jestli se člověk opravdu rozhodl, tak u toho musí trávit hodiny a hodiny a zajímat se, dnes je vše dostupné na internetu, takže hurá do toho.

A otázka na závěr: Když zavřeš oči a ponoříš se do tmy, kde se nacházíš?

V noci na pláži s kytarou. S pozdravem a úsměvem na tváři Tibor Žida.

Rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: z archivu Tibora Žida

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

MUZEUM ROMSKÉ KULTURY

Program na duben–červen 2015

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

VÝSTAVY:

Kesaj čhave, příběh dětí víly Kesaj – výstava komiksů a fotografií z dílny francouzských autorů, jejichž společným tématem je romský hudební soubor Kesaj čhave ze Slovenska

Výstavní projekt sestává ze tří částí:

- „Bohatství Romů“ – úryvky z komiksu ilustrátora Johanna Le Berre, zachycující tvorbu souboru Kesaj čhave
- „Kesaj čhave, zázrak dětí víly“ – fotografie Jeana-Michella Delage
- „Naše cesty za Romy“ – fotografie Claudea a Marie-José Carretových 17. 4.–15. 9. 2015

Vernisáž dne 16. 4. v 16.00 hodin

Součástí výstavy budou rovněž výtvarné dílny:

26. 4., 24. 5., 21. 6., vždy v 15⁰⁰ hodin.

Výtvarná dílna pro děti na motivy výstavy Kesaj čhave zahrnuje společnou prohlídku výstavy „Kesaj čhave“ a vlastní tvorbu v ateliéru. Po jednoduchých cvičeních s tužkou a papírem se propracujeme ke svému vlastnímu komiksu. Program trvá 90 minut, děti mladší šesti let mohou přijít pouze v doprovodu rodičů.

Místo konání: Muzeum romské kultury

Stálá expozice Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie po současnost na ploše celého jednoho muzejního patra. Prezentace je rozložena do šesti výstavních sálů, kde za doprovodu romské hudby zhlédnete kromě unikátních historických sbírkových předmětů i umělecká díla a filmové dokumenty, to vše v atraktivních kulisách, přenášejících návštěvníka hluboko v čas do minulosti. Expozice je plná audiovizuálních prvků a je vhodná pro děti i dospělé. Je ideálním prostředkem pro doplnění výuky základních a středních škol.

Filmové čtvrtky v Moravské zemské knihovně

Pravidelná filmová promítání pořádaná Muzeem romské kultury v prostorách konferenčního sálu Moravské zemské knihovny. Po projekci následuje diskuze s hostem.

9. 4. 18⁰⁰ – Rozálie Kohoutová: Jenica a Perla (ČR, 2015, 72 min.)

21. 5. 18⁰⁰ – Pásmo archivních slovenských snímků Cesta z osady – Upre Roma (1955), Zbohom Péro (1960), Žijí v budoucnosti svého rodu (1962), Komplexná čata (1977), Biela cesta vedie z osady (1978)

18. 6. 18⁰⁰ – Tomáš Kratochvíl: Češi proti Čechům (ČR, 2015, 88 min.)

DALŠÍ AKCE:

8. 4. – Mezinárodní den Romů

Program v Muzeu romské kultury:

- volné vstupy do stálé expozice Příběh Romů a na výstavy
 - promítání reportáží zachycujících tvorbu slovenského hudebního souboru Kesaj čhave
- Program na náměstí Svobody, Brno:
- módní přehlídka z muzejní sbírky historických oděvů různých romských skupin světa
 - prezentační stánek muzea

Vstup na akci je zdarma, vstupné dobrovolné.

16. 5. – Brněnská muzejní noc v Muzeu romské kultury

Program:

- 18⁰⁰–18³⁰ průvod hudebního souboru Kesaj čhave (SR) ulicí Hvězdová a zpět k muzeu
- 18³⁰–19¹⁵ vystoupení hudebního souboru Kesaj čhave (SR) před muzeem
- 19³⁰–20³⁰ prohlídka stálé expozice Příběh Romů s odborným komentářem
- 20³⁰–21³⁰ vystoupení hudebního souboru Kesaj čhave (SR) před muzeem
- 22⁰⁰–23⁰⁰ komentovaná prohlídka stálé expozice Příběh Romů s odborným komentářem
- 18⁰⁰–22⁰⁰ předvádění tradičního romského řemesla – výroba z proutí
- 18⁰⁰–20⁰⁰ výtvarná dílna pro děti
- 23³⁰ poslední vstup do muzea

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

„Zveme všechny čtenáře Romano Hangos na vernisáž výstavy Kesaj čhave. Výstava barevných komiksů a fotografií s romskou tematikou bude otevřena od 17. 4. do 15. 9. 2015. Vernisáž se koná dne 16. 4. v 16⁰⁰ hodin.“

Nabídka inzerce

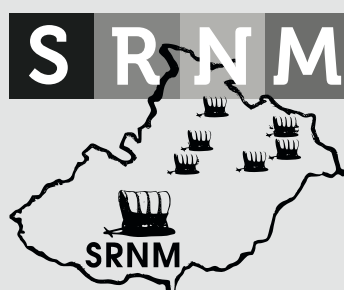
celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25 %
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srm.cz

Společenství Romů na Moravě
Romano jekhetaniben pre Morava

**Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství
Romů
na Moravě**

**Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srm.cz**

**číslo účtu:
2300661977/2010**

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:
způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00.

Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2015 je 280 Kč

**Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury České republiky**

Nabízíme starší ročníky Romano hangos.

Cena jednoho ročníku 100 Kč + poštovné.

Objednávky na: 545 246 673, nebo holomkova@srm.cz